

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 13/8810-4
Saksbehandler: Anette Aleksandersen
Dato: 14.11.2013

Helsedirektoratets høringsuttalelse – forslag til forskrift til barneloven om klargjøring av morskap.

Helsedirektoratet viser til høringsbrev av 9.10.2013 med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets forslag til forskrift til barneloven om klargjøring av morskap.

Det offentlige vil fra 1. januar 2014 få ansvar for å klargjøre morskap, dersom dette ikke er kjent. Forslaget gjelder hvordan saksbehandling i disse sakene skal gjennomføres. Hjemmel for forskriften er inntatt i barneloven § 5 nytt tredje ledd.

Helsedirektoratet har kommentert de delene av utredningen som i størst grad berører direktoratets ansvars- og kompetanseområde.

Helsedirektoratets merknader til forslaget

Helsedirektoratet fremhever viktigheten av at hensynet til barnets beste og barnets rett til en juridisk mor ivaretas på best mulig måte. I forslag til forskrift styrkes barns rettigheter ved at det offentlige får ansvar for å klargjøre morskap der dette ikke er kjent. Helsedirektoratet støtter departementets vurdering i Prop. L 105 (2012-2013) om at det vanskelig kan være i barnets interesse å holde identiteten til kvinnen som har født barnet skjult for det aktuelle barnet. På denne måten har det enkelte barn ved eget ønske mulighet til å gjøre seg kjent med identiteten til sin juridiske mor, en rettighet som også følger av barnekonvensjonen artikkel 7.

Fra Helsedirektoratets side bemerkes det at surrogati og eggdonasjon ikke er tillatt i Norge. Dette følger av bioteknologiloven §§ 2-15 og 2-18, og brudd på disse bestemmelsene kan medføre straffeansvar, jf. § 7-5. Det er et faktum at enkelte norske borgere reiser til andre land for å inngå avtaler om surrogatmorskap. Bioteknologiloven har kun anvendelse i Norge jf. § 1-2 siste ledd, og surrogati utført i utlandet omfattes dermed ikke av loven. Det er viktig at forslag til forskrift ikke bidrar til å undergrave forbudet mot surrogati som følger av gjeldende norsk rett.

Biologisk eller genetisk opphav

Det skilles mellom biologisk og genetisk mor, hvor begrepet biologisk mor benyttes om kvinnen som føder barnet, mens begrepet genetisk mor retter seg mot kvinnen som

Helsedirektoratet - Divisjon primærhelsetjenester
Avdeling allmennhelsetjenester
Anette Aleksandersen, tlf.:

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

egget stammer fra. Skillet er av særlig betydning ved eggdonasjon. Barneloven § 2 første ledd lovfester det biologiske prinsippet om at barnets mor er kvinnen som føder barnet. Dette innebærer at det ved eggdonasjon i henhold til forskriften kun vil være adgang til å etterspørre opplysninger om biologisk og ikke genetisk mor.

I en helsemessig sammenheng vil det genetiske opphav være av særlig medisinsk interesse for barnet. Inntak alkohol eller andre rusmidler er eksempler på handlinger i svangerskapet som kan ha innvirkning på barnet, slik at det biologiske opphav også vil være av helsemessig betydning for barnet.

Bidragfogden skal i følge forskriften § 4 sende dokumentasjon om hvem som har født barnet til folkeregistermyndighetene. Helsemyndighetenes vurderer det dithen at det i tilknytning til forskriften på dette punkt bør foretas en drøftelse av om det bør gis adgang til å innhente informasjon om genetisk opphav i tilfelle eggdonasjon er benyttet. Vi kan ikke se at denne problemstillingen er drøftet hverken i NOU 2009: 5 eller i Prop. 105 L (2012-2013).

Anvendelsesområde

Helsemyndighetene finner ikke at forslaget i tilstrekkelig grad synliggjør forskriftens anvendelsesområde. Direktoratet begrunner dette blant annet ved at bidragfogden etter § 2 kun skal rette sin henvendelse mot baretts far, og anvender norske heterofile par surrogati i utlandet vil bidragfogden måtte rette sin henvendelse kun mot barnets far. Det er ingen ting som tilsier at den norske kvinnen i en slik situasjon ikke besitter tilsvarende informasjon som den norske far. Helsemyndighetene kan heller ikke se at høringsbrevet drøfter tilfeller av «hittebarn» eller andre papirløse mindreårige, og det er viktig å få en avklaring på om forskriften omfatter slike tilfeller. Foreligger det noen former for tvil er det viktig for å trygge barnets rettssikkerhet å kontrollere at barnet ikke er stjålet eller kjøpt.

Avgrensning

Helsemyndighetene forutsetter at forskriften ikke berører problemstillingen om mor kan identifiseres på norsk fødeavdeling.

Rettsvirkning

Helsemyndighetene anser det som sentralt at det klargjøres hvem som er barnets juridiske mor. Etter lovgivning i land der surrogatavtaler inngås vil ofte ikke surrogatmoren anses som barnets juridiske mor. Etter norsk lov er det som gjennomgått over den som føder barnet som også er barnets juridiske mor. Dette innebærer at man vil kunne få tilfeller der barnet har en juridisk mor i fødelandet og en annen i Norge. Hensynet til barnets beste og barnets rettssikkerhet taler for at rettsusikkerheten på dette området avklares.

Avsluttende bemerkninger

Som det kommer frem av Helsemyndighetenes bemerkninger, mener direktoratet at det kan være en fordel om høringsbrevet og forskriftsteksten gjøres mer utfyllende slik at grensen for anvendelsesområder tydeliggjøres.

Lovteknikk og lovforberedelse - veiledning om lov- og forskriftsarbeid, utgitt av Justisdepartementets lovavdeling i 2000, fastsetter at man ved nye lover burde legge arbeid i å bruke kjønnsnøytrale ord og uttrykk. Forskriften kan gjøres kjønnsnøytral

ved at «han» i § 2 andre ledd og § 3 første og tredje ledd erstattes med «tilskotsfuten». Pronomen i § 2 første ledd skal være «han» og ikke «ham».

Vennlig hilsen

Toril Lahnstein e.f.
divisjonsdirektør

Jon-Torgeir Lunke
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk